

De Groen***bewuste*** Amsterdammer

IVN afdeling Amsterdam

Jaargang 39 - Winter 2019

Herfstblad 2019

Eind november in Amsterdam.
 Nog zoveel herfstblad aan boom en struik, uitzonderlijk!
 De eerste najaarsstorm moet nog komen.
 Nauwelijks daalde het kwik onder nul.
 Opwarming van de aarde doet de natuur aarzelen.
 Waar blijft koning winter?
 In december zal hij toch echt wel komen...

De Groenbewuste Amsterdammer

De Groenbewuste Amsterdammer - Jaargang 39 - Winter 2019

Van de redactie

Peter Junge

De sfeervolle dagen rond Kerstmis breken aan. Gezelligheid troef in menig huiskamer. Tevens een tijd van terugblikken en vooruit kijken. Ook de redactie geeft zich over aan dit soort mijmeringen. In het winternummer komen met name de negatieve aspecten van het afgelopen jaar aan bod. Onze voorzitter geeft de aftrap. "Vanuit het huidige groene en linkse college wordt er druk gewerkt aan visie en beleid om Amsterdam groener, duurzamer en gezonder te maken. Wat ik geregeld merk is, alhoewel deze stedelijke plannen prachtig zijn, ze (te) weinig landen in de praktijk." Maar die misser is nog niet alles.

Vervolgens kunt u zich namelijk als lezer verlustigen aan de fratsen van Groen-Links, de grootste partij in de gemeenteraad van Amsterdam, met betrekking tot een onderzoek naar de milieugevolgen van de nieuw te bouwen biomassacentrale in Diemen. Biomassa, het aardgas van de toekomst. Omarmd door het kabinet, verketterd door milieugroeperingen. Elektriciteitscentrales moeten binnen vijf tot tien jaar overschakelen van kolen of aardgas naar deze nieuwe verbrandmethode: het stoken met houtkorrels afkomstig van bomen of houtafval. Maar wat gebeurt? Kaalslag van bossen in de productielanden, als de Baltische staten en de VS, tot gevolg. En daar werkt minister Wiebes van Economische Zaken door het gulle subsidiebeleid van miljarden euro's hard aan mee. Mooie woorden uitspreken over het behoud van de natuur is één, het nemen van maatregelen is blijkbaar twee. Een regeringsploeg onwaardig.

Dat de overheid ernstig verzaakt als natuurbeschermer kwam ook duidelijk naar voren tijdens het jaarlijkse landelijke symposium van de Heimans en Thijsses Stichting. Jac. P. Thijsses nam het voortouw in de oprichting van de Stichting Natuurmonumenten, die met de aankoop van het Naardermeer aan de wieg stond van de natuurbescherming in ons land. "Het is niet voor niets dat er inmiddels veel verschillende burgerinitiatieven voor natuurbescherming bestaan. Dat aantal neemt nog steeds toe. Hun doel kan variëren van het bieden van aanvullingen, oplossingen of alternatieven tot regelrechte protesten tegen de overheid." Is het dan allemaal kommer en kwel? Moeten we dan het oude jaar uitluiden met sombere betogen? Nee, gelukkig niet. Een van onze redacteuren nestelde zich voor buis om de uitzending 'De toekomst is van hout' te bekijken.

Drie bevlogen architecten vertellen daar over de zegeningen van houtbouw. "Hun verhaal is hoopgevend, bijna te mooi om waar te zijn. (...) Bouwen in hout is milieuvriendelijker, sneller, duurzamer en (op termijn) goedkoper dan ons traditionele bouwen in beton, staal en – bij gebouwen met een humane hoogte – even sterk. (...) Onderzoek heeft aangetoond dat bewoners en gebruikers van houten gebouwen zich gezonder voelen. Hout genereert kalmte." Weg stress, weg burn-out. De kosten van de gezondheidszorg zouden omlaag kunnen. Geld dat in andere sectoren meer dan nodig is. Maar dat is nog allemaal verre toekomstmuziek.

Inhoud

- 4 Woord van de voorzitter
- 5 Dolen door het hout van de toekomst
- 7 Burgers of Overheid
- 8 Schone lucht is een basisrecht voor iedereen
- 9 In den Storm
- 12 Cursussen en excursies

Colofon

Redactie:

Maddie Bartels, Ineke Deckers, Ellen Huijsmans, Peter Junge, Seppe Lenaerts, Just Wiarda.

Redactieadres:

Secretariaat IVN Amsterdam
p/a Zocherstraat 3,
1054 LP Amsterdam

Print:

Editoo B.V. - www.editoo.nl

Kopij en copyright:

De volgende Groenbewuste Amsterdammer (GBA) komt in maart 2019 uit. Kopij hiervoor kunt u vóór 1 februari 2019 digitaal aanleveren.

Uw inzending wordt gepubliceerd onder de 'Creative Commons' licentie. Een artikel uit ons blad kopiëren of gebruiken voor publicatie of andere niet-commerciële openbare doeleinden mag, mits u de naam van de auteur en bron (Groenbewuste Amsterdammer nr. ..., uitgave IVN Amsterdam) erbij vermeldt.

MEER INFORMATIE OVER ONZE AFDELING VINDT U GEACTUALISEERD OP ONZE WEBSITE WWW.IVNAMSTERDAM.NL.

Van de voorzitter

Paul de Dooij

De herfst van 2019 was een turbulente tijd met veel demonstraties en maatschappelijke ophef. Mede door de 'stikstofcrisis' protesteerden boeren en bouwers op heftige wijze tegen het beleid van het bevoegde gezag. Op het Malieveld, bij provinciehuis en de snelwegen ernaartoe ontsponnen zich chaotische tafereelen met veel overlast. Veel boeren en bouwers zagen hun bedrijfsvoering of levensonderhoud in direct gevaar komen. Vooral de 'onbetrouwbare overheid', met haar vele en steeds veranderende regeltjes, werd op de korrel genomen. We moeten echter beseffen dat we in een tumultueuze tijd leven met zorgwekkende ontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en milieuvervuiling. Om dit een halt toe te kunnen roepen zijn drastische beslissingen en moedige politici nodig!

In opdracht van de gemeente Amsterdam heb ik o.a. een adviesrol m.b.t. verschillende (groene) beleidsthema's. Vanuit het huidige groene en linkse college wordt er druk gewerkt aan visie en beleid om Amsterdam groener, duurzamer en gezonder te maken. Wat ik geregeld merk is, alhoewel deze stedelijke plannen prachtig zijn, ze (te) weinig landen in de praktijk. We wonen in een stad met een gigantisch ambtenarenapparaat, verschillende (uitgeklede) stadsdelen en verschillende gemeentefdelingen (met soms verschillende doelstellingen). Ook merk ik dat soms 'ouderwetse' stedenbouwkundige visies op lokaal niveau prevaleren. De uitdaging is om ambtenaren, maar ook bewoners, ondernemers en organisaties op lokaal niveau, te overtuigen van het belang van natuur en duurzaamheid voor een toekomstbestendig Amsterdam.

De excursie en cursussen van IVN Amsterdam zijn belangrijke middelen om het maatschappelijk bewustzijn over natuur en duurzaamheid op een positieve manier te ontwikkelen. Een zorgelijke ontwikkeling is echter dat de vrijwilligerscapaciteit van IVN Amsterdam al geruime tijd onder druk staat waardoor er minder excursies en cursussen kunnen worden georganiseerd. Daarom hebben we de hulp ingeroepen van de beroepsorganisatie IVN. Het komende half jaar zullen we professionele begeleiding krijgen om (nieuwe en bestaande) leden te activeren. Een viertal leden doen mee aan dit 'pionierstraject' en ik ben zeer benieuwd naar de resultaten. Vanuit het bestuur zijn we overigens ook al bezig met manieren om onze capaciteit en impact te vergroten; o.a. door de opleiding van beleefgidsen, het organiseren van inspiratie-excursies voor gidsen en verdere samenwerking met de KNNV en Vogelwerkgroep in Amsterdam.

Afgelopen oktober hebben we onze jaarlijkse ALV gehouden waarbij ca. 20 leden aanwezig waren. Uitgaande van een ledenbestand (incl. donateurs) van ca. 500 is dat een vrij 'magere' opkomst. Tijdens de ALV zijn verschillende vacatures besproken maar hier zijn in de meeste gevallen geen oplossingen voor gevonden. Misschien is het tijd voor een nieuwe werkwijze, een nieuw beleid en een nieuwe kijk op onze organisatie? Hopelijk

Beleef de natuur

gaat het pionierstraject daar antwoorden op vinden. Daarnaast wil ik alle leden (nogmaals) hartelijk oproepen om je te melden wanneer je iets wilt doen om de vrijwilligerscapaciteit van IVN Amsterdam te versterken. Iedere inzet is welkom! Hopelijk zie ik jullie in grote getalen op onze volgende ledenbijeenkomst, de nieuwjaarsborrel op zondagmiddag 26 januari.

Wil je een wekelijkse update van groene activiteiten, projecten en nieuws (w.o. van IVN Amsterdam) ontvangen per mail? Meld je dan aan op www.buurtgroen020.nl en je ontvangt automatisch de wekelijkse nieuwsbrief!

Uitnodiging Nieuwjaarsborrel IVN Amsterdam

Beste leden en donateurs,

Hierbij nodigen wij jullie om met ons het glas te heffen tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst van IVN Amsterdam in de Natuurfontein (WG terrein, Ite Boeremastraat 1) op

zondag 26 januari 2020, vanaf 15.00 uur.

Yigal Shimshon zal een lezing houden over eenden.

Als je hier bij wilt zijn dan verzoeken wij je om je aan te melden. Dit in verband met de organisatie van de catering.

Je kunt je aanmelden bij de penningmeester, Ben de Graaf. Bij voorkeur per email: penningmeester@ivnamsterdam.nl.

Als je niet over e-mail beschikt, kun je ook bellen: tel. 020 619 28 47. Spreek bij geen gehoor op de voicemail duidelijk je naam in en zeg dat je je aanmeldt voor de Nieuwjaarsreceptie.

Wij hopen op een gezellige en inspirerende samenkomst.

Het bestuur van IVN Amsterdam

Dolen door het hout van de toekomst

Just Wiarda

Vooraf

We vernietigen de aarde waar we bij staan. We leven met zijn allen op de pof. We blijven milieuonvriendelijke producten en diensten afnemen, omdat ze aantrekkelijk, goedkoop of onmisbaar (lijken te) zijn in onze manier van leven. Hoe erg moet het nog worden, voordat er echt iets gebeurt. Er gebeurt natuurlijk van alles, maar niet genoeg, en misschien te laat. Soms lijkt het alsof de door de mens veroorzaakte problemen te groot zijn om door diezelfde mens te worden opgelost.

Een van de positieve ontwikkelingen is het optreden van de rechter. Hij fluit de overheid terug en zet die klem en voor het blok: het moet afgelopen zijn met het vooruitschuiven van echte oplossingen van de klimaat- en milieucrisis. Actie is nu nodig. De politiek, overheden en betrokkenen bij de jarenlange vervuiling zijn in alle staten. Ontgoocheling, woede, emotie, misverstanden en veel herrie. Achterhoedegevechten, want we weten dat het roer om moet. En dat doet pijn, voor producent en consument.

We bevinden ons in een tijd van urgentie. De condities voor vooruitgang worden gunstiger.

Houtbouwers

In de VPRO gids van 19 – 25 oktober staat een wervend artikel over de uitzending *De toekomst is van hout*, op zondagavond 20 oktober in het programma Tegenlicht. In een gemoedstoestand die behoefte heeft aan bemoediging, zet ik mij vol verwachting achter de buis. De uitzending gaat over houtbouwers en bouwen in hout. Drie bevlogen architecten – Andrew Waugh uit Engeland, Bjarne Mastenbroek en Marco Vermeulen - vertellen aanstekelijk over de zegeningen van houtbouw. Hun verhaal

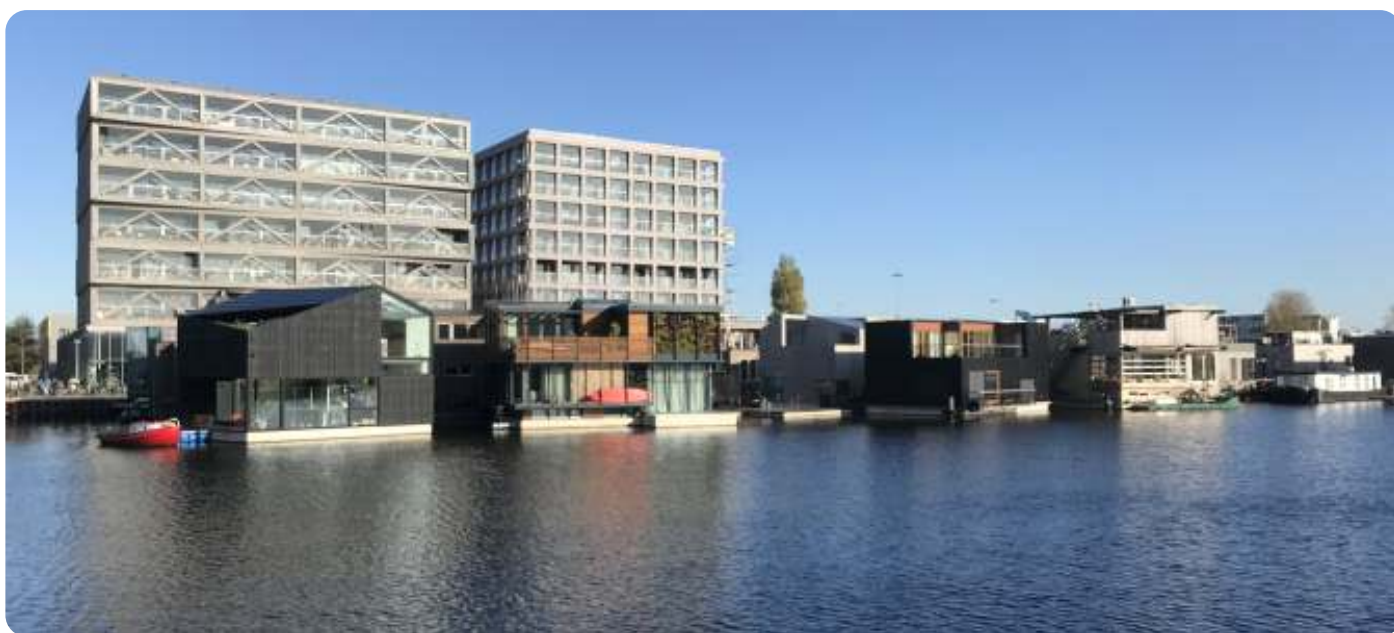
is hoopgevend, bijna te mooi om waar te zijn. Hout is een van onze oudste bouwmaterialen. Bouwen in hout is milieuvriendelijker, sneller, duurzamer en (op termijn) goedkoper dan ons traditionele bouwen in beton, staal en baksteen, en – bij gebouwen met een humane hoogte – even sterk. Voor de fundering heb je nog beton nodig, maar je kunt verder heel veel hout gebruiken. Zo simpel is het eigenlijk.

Onderzoek heeft aangetoond dat bewoners en gebruikers van houten gebouwen zich gezonder voelen. Hout genereert kalmte.

Bouwen in beton en staal bestaat zo'n honderd jaar. Het heeft ons iconische gebouwen en betaalbare huizen opgeleverd. Deze bouw is degelijk en sterk, je kunt zonder probleem honderden meters de hoogte in, maar de productie van bouw materiaal en het bouwen op de bouwplaats zijn vervuilend en verkwistend. De productie van cement is goed voor 9% van de CO2 uitstoot, drie maal meer dan wat vliegtuigen de hemel in lozen. Duizenden bouwprojecten zijn stilgelegd in afwachting van een oplossing van de stikstofcrisis. De huidige bouw is te goedkoop, want aan de vervuiling ervan hangt geen prijskaartje.

Bomen zijn gezond. Door de opname van CO2 zijn ze tezamen een gigantische carbon store, en we krijgen er zuurstof voor terug. Nederland bezit omstreeks 365.000 ha bos. Daarvan is 225.000 ha beschermd en 140.000 ha productiebos. Een goed deel van de opbrengst ervan wordt pulp, bestemd voor laagwaardige producten als papier en karton, en biomassa. Maar je kunt van hout ook hoogwaardig bouw materiaal maken, zoals CLT, cross laminated timber of kruislaaghout, kruiselings op elkaar geplakte lamellen, hoogwaardig multiplex, oersterk en duurzaam (zie ook artikel *De boom als basis voor alles: hoe hout het materiaal van de toekomst kan worden*, George van Hal, Volkskrant 24 mei 2019). In productiehallen worden van CTL kant en klare delen van een houten gebouw gefabriceerd. Die worden naar de bouwplaats vervoerd en aldaar als een legobouwset in elkaar gezet, eenvoudig, schoon en razend snel. Klaar is Kees, wat wil een mens meer.

In Nederland verrijzen hier en daar houten gebouwen, voor de happy few, want van grootschalige (sociale woning) houtbouw

Patch 22, Top-Up en huizen van Schoonschip

is nog lang geen sprake. De grote spelers – projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties, aannemers – willen er nog niet aan. Gevestigde belangen, onbekendheid, beduchtheid voor duurdere gebouwen en twijfels over degelijkheid en brandveiligheid zijn daar debet aan. Die twijfels zijn ongegrond. Hout is degelijk materiaal. Het kan inderdaad lekker fikken, maar brandt heel voorspelbaar, in tegenstelling tot een in beton gegoten gebouw, dat opeens en onverwacht in elkaar kan donderen. Herbouw van een houten gebouw is een stuk eenvoudiger dan herbouw van een betonnen bouwwerk.

Bouwen in hout kan pas een vlucht nemen, als deze spelers gaan meedoen. De voorwaarden voor een omslag zijn er nu. De bouw staat met de rug tegen de muur, maar er moet gebouwd worden. Overheden moeten nu een ferme zet in de goede houten richting geven.

Er is al veel productiebos in de wereld, bijvoorbeeld in Scandinavië en Canada. Maar het areaal dat nodig zal zijn voor omvangrijke houtbouw, zal moeten worden uitgebreid, zeker ook in ons eigen land. Gemengd productiebos is natuur en goed voor klimaat, bodem, CO2 opslag, waterhuishouding, recreatie en hout. Verstandig bosbeheer staat garant voor een heilzame cyclus. Dan kunnen we onze tranen bewaren voor het kappen van beschermenswaardige bossen.

Houtbouw in Amsterdam

Op een stralende herfstdag trek ik erop uit om houten gebouwen met eigen ogen te zien. Ik fiets naar Noord. Daar staat in de Buiksloterham aan de Johan van Hasseltkade 266 het multifunctionele gebouw Patch 22, nu nog het hoogste houten gebouw van Amsterdam (architect Tom Frantzen). Het is een hybride gebouw met een betonnen ondergrond waarop zes houten dozen – steeds iets gedraaid – op elkaar zijn gezet. Dezelfde architect heeft getekend voor het ernaast gelegen in aanbouw zijnde, circulaire gebouw Top-Up Amsterdam. Ik draai me om en zie alleraardigste houten huizen in het Johan van Hasselt kanaal liggen. Die behoren tot de woongemeenschap *Schoonschip*, de meest duurzame drijvende woonwijk in Europa (concept van architectenbureau Space&Matter en Waterloft). Schoonschip staat op nr. 45 van de Duurzame 100 van dagblad Trouw. Je wordt vrolijk van deze bouwsels, die zich volmaakt tevreden voelen in het water.

Ik heb nog één ander gebouw in Noord in het vizier. Over de

Ridderspoorweg en de Klaprozenweg koers ik naar de Bongerd. Op de Tuinderijlaan 2 staat de basisschool Klein Amsterdam, van de hand van Mastenbroek (SeARCH Architecten). Het is een sober, zwart houten gebouw van twee verdiepingen, gebouwd rond een atrium. Het ontwerp nodigt de leerlingen uit tot verkenning en avontuur.

Mastenbroek heeft nog meer gebouwd in Amsterdam. Met een stel vrienden ga ik – alweer op een stralende herfstdag – een kijkje nemen op het Java-eiland. Fietsend over de Jan Schaeferbrug zie je Hotel Jakarta liggen. Het is een glorieuze taartpunt op de westelijke kop van het eiland. Jakarta is een van de eerste energie neutrale hotels in het land. Het zit vol met duurzame toepassingen, zoals 1700 m2 zonnecellen en een warmte/koude opslag. Het hotel is al in vele prijzen gevallen. We worden rondgeleid door Peter Fafiani. Hij vertelt enthousiast over het hotel en zijn ontstaansgeschiedenis (zie ook You Tube, *Timelapse Hotel Jakarta*). Met een vooruitstrevend, innovatief, groen en buurtinclusief concept hebben SeARCH en eigenaar WestCord Hotels in 2013 de tender gewonnen voor de bouw van een hotel op deze unieke plek in Amsterdam. In 2018 staat Hotel Jakarta er. Na het aanbrengen van de betonnen fundering – hierin zit 20% gerecycled beton – en de bouw van de begane grond zijn negen verdiepingen, die in een fabriek in Wognum zijn vervaardigd, in tien weken op elkaar gezet. Dat heeft de bouwtijd met een half jaar bekort. Jakarta is licht en transparant. De hoge wanden op de begane grond zijn van glas. Je kunt overal naar binnen en naar buiten kijken. Binnen wacht je een feest van – gecertificeerd – hout, bamboe en groen. Alleen de vloeren, lichtschachten en trappenhuizen zijn van beton. Je kijkt je ogen uit en snuift de geur van hout op. Het Java-eiland telt vijf binnentuinen (zie GBA winternummer 2014). In het atrium van Jakarta is met hulp van de Hortus Botanicus een zesde tuin aangelegd, met 3000 subtropische planten. De tuin slurpt 1000 liter regenwater per dag op en zorgt voor een weldadige verkoeling van 6°. We lopen langs een verscholen zwembad naar bakkerij Westers. Die naam is een knipoog naar de founding father van WestCord Hotels, Harry Westers, zoon van bakker Westers op Vlieland. We gaan naar boven een hotelkamer binnen. De kamers zijn licht en sober, elk met eigen balkon, aan alles is gedacht.

Jakarta is een hotel, maar ook een plek voor buurtgenoten en bezoekers. Die kunnen er drinken, eten, werken, brood kopen,

Klein Amsterdam

Hotel Jakarta

zwemmen en hun lijf onderhouden in de wellness, en vooral genieten van het grandioze zicht en licht rondom en van de beeldschone duurzaamheid die ervan af spat.

Ten slotte

Houtbouwers zijn niet te stuiten. In 2021 zal een houten gebouw van maar liefst 73 m hoog verrijzen aan de Amstel bij de Spaklerweg. Het heet Haut en wordt een duurzaam, innovatief en luxe appartementencomplex (Team V Architectuur). In het hout dat hiervoor wordt gebruikt, zal een opslag van drie miljoen kg CO2 zitten.

Hout gaat een grote toekomst in de bouw tegemoet.

Hotel Jakarta binnen

Burgers of overheid?

Natuurbescherming in de 21e eeuw

Maddie Bartels

'Burgers of overheid?' was deze keer het motto van het jaarlijkse landelijke symposium van de Heimans en Thijssse Stichting. Zoals gebruikelijk was ook dit symposium gepland in de herfst en gewijd aan een actueel onderwerp op het gebied van de natuurbescherming.

De kleurige en geurige zaterdag-bloemenmarkt op het Janskerkhof in het hartje van Utrecht vormde een aangename herfstige bufferzone tussen het lawaaiige stadsverkeer en het geanimeerde geroezemoes van de bezoekers van het symposium.

De inleiding op de flyer met het programma prikkelde tot nadenken.

Mondige burgers die opkomen voor hun lokale natuur rammelen aan de poorten van de gevestigde natuurbescherming. Steeds meer is natuurbescherming een zaak van overheid en grote ledenorganisaties geworden. Maar er is nu een kentering, omdat velen vinden dat onze natuur verkwanseld wordt door een gebrek aan stellingname en activisme bij de gevestigde natuurbescherming en een terugtrekkende overheid. In de geest van Heimans en Thijssse, die met de aankoop van het Naardermeer aan de wieg stonden van de Nederlandse natuurbescherming, ontstaan steeds meer burgerinitiatieven. Met 'crowd funding' wordt kapitaal verzameld om gebieden aan te kopen. Lokale groepen komen in verzet tegen intensieve landbouw, verarming van het landschap, boskap en afschot van dieren. Maar bij sommige dilemma's staan groepen van burgers ook fel tegenover elkaar.

De Heimans en Thijssse Stichting organiseert dit jaar – in samenwerking met IVN en KNNV – haar jaarlijkse symposium over het verschuivende zwaartepunt van de natuurbescherming in Nederland. Moeten burgers weer het voortouw nemen in de natuurbescherming? En wat blijft de rol van de overheid? En hoe gaan we om met tegenstellingen binnen die nieuwe burgerbeweging?

Genoeg handvaten om tot levendige presentaties, discussies, stellingen en uitwisselingen te kunnen leiden. En dat gebeurde dan ook.

Voor de laatste spreker, de Europarlementariër Gerben-Jan Gerbrandy, was het ondubbelzinnige antwoord op de vraag bij wie de natuurbescherming als taak hoort, bij de burgers of bij de overheid: "Bij de overheid!!!". Om daar meteen wel bij op te merken dat deze hierin ernstig verzaakt. Zo was er in 2010 een desastreuze bezuiniging door toenmalige minister Bleeker van meer dan 60% op de natuur.

Gerbrandy ziet de rol van de burger vooral in het creëren van invloed op het beleid. Ga stemmen en stem dan groen, zo oppert hij. Twee miljoen mensen zijn lid van een organisatie voor natuurbescherming en hebben zo invloed. Er kan bovendien door iedereen steeds makkelijker relevante data uit de natuur worden verzameld, iedereen heeft immers een Smart Phone. Die gegevens kunnen richtingbepalend zijn voor het overheidsbeleid.

Jelle Roemer (Universiteit van Utrecht, Geosciences) had eerder op de dag ook al 'hobby wetenschappers', Citizen Scientists, als een voor de natuur belangrijk burgerinitiatief genoemd. De wetenschap kan niet zonder hobbyisten, amateurs en liefhebbers, die in hun vrije tijd de natuur onderzoeken. Deze komen soms tot spectaculaire ontdekkingen. De geschiedenis zit vol voorbeelden hiervan. Zo was Darwin eigenlijk theoloog en 'slechts' amateurbioloog.

*“Natuur?” schreeuwde hij in grote opwindung.
 “Bah meneer! De natuur werkt gratis! En gratis is een
 vloek! Een gruwel! Niet de natuur moet produceren!
 Wij! Wijzelf!”*

(aldus de heer Steenbreek in De Bovenbazen van Marten Toonder)

Een confronterend betoog van Noelle Aarts (Radboud Universiteit, Communicatie) had ons aan het begin van de middag al meteen wakker geschud. Wij zijn in feite afhankelijk van de natuur, maar zijn ons daarover de loop van de geschiedenis zeer dominant gaan gedragen. Muggen en wespen vinden we hinderlijk, die moeten dus maar verdwijnen. Koeien zijn er louter om de consumerende mens te dienen. Er is sprake van eenrichtingsverkeer. Erkenning van afhankelijkheid en kan daarentegen tot wederkerigheid en respect leiden, zoals we dat zien bij apen, die elkaar vlooien.

Het is niet voor niets dat er inmiddels veel verschillende burgerinitiatieven voor natuurbescherming bestaan. Het aantal neemt nog steeds toe. Hun doel kan variëren van het bieden van aanvullingen, oplossingen of alternatieven tot regelrechte protesten tegen de overheid. Trouw presenteert dit jaar voor de elfde keer de *Duurzame 100*, een ranglijst van groenste denkers en doeners in Nederland. Deze bestaat dit jaar niet uit wetenschappers, politici en mensen uit het bedrijfsleven, maar uit initiatieven van onderop. Ook burgerinitiatieven uit Amsterdam zijn gekozen, zoals Urban Nature Amsterdam, de Groen en blauwe stadkaart (besproken in Groenbewuste Amsterdammer afgelopen zomer), Wormenhotel (compostcontainers voor wormen in de wijk) en Stadsboeren (moestuiniëren in bakken).

Een zestal actuele burgerinitiatieven was uitgenodigd om tijdens het Symposium aan bod te komen:

- Burgers kopen grond voor de natuur (Mooi Binnenveld);
- Burgers verzetten zich tegen de PAS - Programma Aanpak Stikstof (Mobilisation for the Environment);
- Beschermen van de kust tegen onnodige bebouwing (Bescherm de Delta);
- Tegenhouden van een slibdepot in het Markermeer en strijden voor beter dijkbeheer (De kwade Zwaan);
- Europees verbod op bestrijdingsmiddelen (Bee Foundation);
- Verzet tegen boskap

Symposium moderator Natasja van den Berg leidde interviewachtig gesprekken met deze organisaties. Dit zorgde voor een levendige uitwisseling, waarbij ook de relatie met de overheid en met grote natuurorganisaties werd belicht.

Veel mooie en vaak ook succesvolle burgerinitiatieven ten behoeve van de natuurbescherming. Maar wat heeft de overheid

van de afgelopen tijd en ervaringen geleerd? Zal hij beter gaan luisteren en samenwerken met burgers? Zal hij de verantwoordelijkheid voor de natuurbescherming royaler op zich nemen? Het valt te betwijfelen. Juist deze dagen vliegen er weer allerlei overheidsplannen over tafel om de catastrofaal uit de pan gerozen stikstofuitstoot te reduceren. Op vele fronten, zoals verkeer, bouw, industrie, boeren, energiegebruik, zal terecht moeten worden ingeleverd. Dat zijn immers veroorzakers van de ellende. Maar dat daarbij botweg wordt voorgesteld dat de natuur nu ook maar wat moet inleveren, zoals het verminderen van beschermde natuurgebieden...

Het was in elk geval een inspirerend symposium, waar de energie en het idealisme vanaf spatte. Dat stemt hoopvol.

Schone lucht is een basisrecht voor iedereen

Biomassa, het ‘nieuwe aardgas’ van de toekomst. Omarmd door het kabinet. Verketterd door milieuactivisten. Elektriciteitscentrales moeten binnen vijf tot tien jaar overschakelen van kolen of aardgas naar deze nieuwe verbrandmethode. Doel is de uitstoot van CO2 drastisch te verminderen. Gebeurt dat ook? Voor- en tegenstanders buitelen over elkaar heen. Zelfs de top van GroenLinks, de partij die groen en duurzaamheid hoog in het vaandel heeft staan, wil zijn handen niet branden aan deze materie. Een reconstructie.

Peter Junge

Het was een zeer moeilijke beslissing. Ze ging daarbij niet over één nacht ijs. In mei van dit jaar zegde Fenna Swart, lid van de stadsdeelcommissie Oost in Amsterdam, haar lidmaatschap van GroenLinks op. Aanleiding was een stevig meningsverschil over de nieuw te bouwen biomassacentrale in Diemen. Volgens Swart weigerde bestuurder Rick Vermin een breed gedragen voorstel van de stadsdeelcommissie uit te voeren om een onafhankelijk onderzoek te laten doen naar de milieugevolgen van

het project van Vattenfall, het vroegere Nuon. Daarop nam ze het drastisch besluit om op te stappen, zowel bij de commissie als de partij.

Ik zoek haar op in haar werkplek aan het Leidse Rapenburg. Fenna Swart, Neerlandicus, Onderwijskundige en kunstenaar, nu werkzaam als projectleider en wetenschapper aan de universiteit. Een hartelijk welkom valt mij ten deel. Ze komt meteen ter zake. “Een jaar heb ik het volgehouden. Maar het is duidelijk dat de commissie een praatclub is, waar een activist met idealen voor een groenere wereld niets te zoeken heeft. Van het begin af aan verliep het moeizaam. In de eerste vergadering stemde ik tegen een voorstel van een bestuurder van GroenLinks. Dat zorgde meteen voor boze blikken. Daarna kreeg ik thuis een delegatie op bezoek die mij op hoge toon duidelijk maakte dat het zo niet werkte. Ik hou van aanpakken. Dat resulteerde in een aantal adviezen, het enige waar een stadsdeelcommissielid zich tegenwoordig nog mee mag bezighouden. Maar ook dat was niet de bedoeling. Ik kreeg het verzoek van de GroenLinks-bestuurder om maar een tijdje op mijn handen te gaan zitten. Als ik nog iets wilde inbrengen, moest dat eerst ter controle naar hem. Dit heeft natuurlijk te maken met de deelname van GroenLinks aan het stadsbestuur. In de Stopera zit men niet te wachten op afwijkende standpunten of kritische geluiden.”

Houtkorrels

Een groene partij, waar leden zich niet mogen uitspreken over een hoogst actueel onderwerp, dat de kern vormt van het verkiezingsprogramma. Hoogst opmerkelijk, om het maar zachtjes uit te drukken. Waar draait het allemaal om? In Biomassacentrales wordt energie voor warmte of elektriciteit opgewekt met

Pellets

geperste houtkorrels, zogeheten pellets. Het kabinet beschouwt deze methode nog steeds als een belangrijke duurzame energiebron om de klimaatdoelen voor 2022 te halen en de gaskraan in Groningen dicht te kunnen draaien. Binnen een paar jaar moeten er rond de zeshonderd biomassa-installaties in Nederland verrijzen of bestaande centrales omgebouwd worden. Daarvoor is voor een bedrag van ruim elf miljard euro aan subsidies gereserveerd. De grootste van deze installaties komt te staan onder de rook van Diemen en IJburg. Die moet in de toekomst zorg dragen voor de stadsverwarming van Amsterdam en Almere. Per dag zouden 25 vrachtwagens de pellets naar de nieuw te bouwen centrale moeten aanvoeren.

De onrust onder omwonenden is echter groot. Onzekerheid over de uitstoot en het toenemende vrachtverkeer. En die angst werd alleen nog maar versterkt, toen eind oktober een rapport

van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat naar buiten kwam, waaruit bleek dat biomassacentrales meer schadelijke stoffen uitstoten dan centrales op aardgas en zelfs steenkool. Consternatie alom. Reden voor Vattenfall-directeur Magnus Hall om te verklaren dat “er geen nieuwe plannen zijn om soortgelijke installaties te ontwikkelen.” Maar geruststellende woorden zijn het voor de bewoners van Amsterdam en omgeving niet.

Waar komen die houtstaven eigenlijk vandaan? Tegenstanders zeggen dat die geperste houtkorrels worden gemaakt van hele bomen. Omdat hout bij verbranding meer CO₂ uitstoot dan kolen, wordt het probleem dus alleen maar erger. Nee, zeggen voorstanders, pellets worden gemaakt van houtafval dat anders toch al wordt verbrand, dus die CO₂ telt niet. Swart heeft forse bedenkingen: “De bouw van biomassacentrales draait uit op een houtkoorts, die over de hele wereld zorgt voor ontbossing. Het meeste hout dat in Nederland wordt verbrand komt uit de VS en de Baltische Staten. Daar zijn bedrijven gevestigd als Enviva en Graanul Invest, wereldwijd de grootste producenten van houtpellets.”

Documentaires laten zien hoe in de Verenigde Staten en Estland reusachtige machines complete bossen rooien. Een lange rij trucks brengt dat hout naar de pelletsfabriek. Enorme kaalslag is het gevolg. Ook in de Scandinavische landen zijn de pijn. Estland staat op de EU-ranglijst op de eerste plaats met relatief de meeste houtkap. Daar zijn zelfs gevallen bekend dat mensen die de ontbossing proberen te stoppen, vermoord worden. De houtindustrie is de belangrijkste inkomstenbron van het land. De politiek is nauw verweven met de bosbouw.”

Biomassacentrale Zaandam

Subsidies

Het is duidelijk dat die overexploitatie van bossen leidt tot vernietiging van bosesystemen. En het is natuurlijk ook een ramp voor dieren die van het bos afhankelijk zijn. Ook Nederland draagt volop aan de ontbossing van de productielanden bij. Vorig jaar importeerde Nederland 200.000 ton aan houtpellets. Vanaf begin 2019 is er al, vanwege het bijstoken van de kolen centrales, al meer dan vier miljoen ton per jaar nodig. Desondanks blijft de Nederlandse overheid de biomassacentrales subsidiëren. Eind 2016 riep een meerderheid van de Tweede Kamer op om te stoppen met die subsidies. Maar toenmalig minister Kamp van Economische Zaken zette de ingeslagen weg toch door omdat anders de klimaatdoelen niet gehaald zouden worden. Alle partijen, met uitzondering van de Partij voor Dieren, schaarden zich achter dit besluit. Ook de huidige minister van EZ, Wiebes, zet vooralsnog geen streep door het huidige

beleid. Zelfs niet nadat onlangs het gerespecteerde wetenschappelijk orgaan van de EU, Easac, zeer gedetailleerde kritiek gaf op de waanzin achter de Nederlandse plannen voor biomassacentrales. Verbranding van biomassa vervuult niet alleen door de uitstoot van fijnstof, stikstof en CO₂, maar ook door zwavel van vrachtschepen, die gemiddeld meer dan honderd ton brandstof per dag uitstoten om het hout naar Nederland te vervoeren.

Fenna Swart is blij dat ze de politiek heeft verlaten. Ze heeft echter niet stil gezeten. “Ik dacht altijd dat ik mijn idealen het best kon realiseren via een politieke partij. Inmiddels ben ik er wel achter dat het anders ligt. Ik ben nu vrij en kan als onafhankelijk denker opereren. De actievoerder in mij komt weer boven. Samen met Jildert Huitema heb ik meteen daarna Comité Schone Lucht opgericht. Dat is een actiegroep, die zich inzet tegen milieuvervuiling. In mei van dit jaar hebben we samen met de Partij van de Dieren en Fossilvrij Amsterdam een Art Action uitgevoerd voor de ingang van het hoofdkantoor van Vattenfall, het vroegere Nuon. Het kunstwerk was een labyrint van krijt met zeven gangen, die naar het middelpunt leidden, het centrum van contemplatie. Door het labyrint te koppelen aan de zeven hoofdzonden wilden we het gesprek op gang brengen over biomassacentrales. Het was de eerste publieksactie richting Vattenfall. En zeer succesvol. We hebben toen tegelijkertijd de landelijke petitie gelanceerd tegen de overheidssubsidies op biomassa. Inmiddels is deze getekend door bijna 5400 mensen. Als minister Wiebes vandaag besluit dat deze subsidies stoppen zijn de biomassacentrales snel verdwenen. Voor de Kerst verwachten we een reactie van de rechter op ons beroep. De verwachting is dat er nog een lange weg te gaan is, ook via de juridische route. Om deze reden zijn we een crowdfunding gestart om zo door te gaan met de strijd, want schone lucht is een basisrecht voor iedereen.”

Petitie: <https://petities.nl/petitions/stop-per-direct-de-subsidie-op-biomassacentrales-in-nederland>

Crowdfunding: <https://www.whyonate.nl/fundraising/stop-de-biomassacentrale-diemenamsterdam/nl>

In den Storm

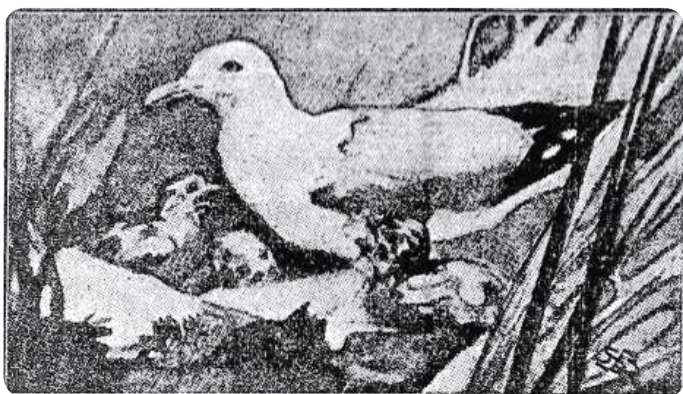
Het is het jaar 1928. Mijn vader, George Junge, was 22 jaar. Student biologie aan de Universiteit van Amsterdam. Om zijn studie te betalen schreef mijn vader onder de schuilnaam ‘Megaleep, de Zwerver’ artikelen in het Algemeen Handelsblad.

Megaleep, de Zwerver

*Wilde zee. – Meeuwen zwenken
en krijschen boven het
woelige water. – Stormslachtoffers*

Dat had ik niet gedacht, dat zo lang na die hevige stormen de zee nog zo woelig blijven zou. De kranten meldden, dat de sleepboten door de hoge zee nog geen ankers voor de “Heinrich Podeus” hadden kunnen uitbrengen en nu ik zelf aan het strand kwam, bleek dan ook, dat er nog een flinke branding stond. De strook tussen duinen en water was nog smal en van de strandpalen, die anders altijd boven de vloedlijn staan, was nu niets te zien dan hun kop, die telkens weer door kletsend schuim werd begraven. De wind zat in den zuidwesthoek, maar was koud en fel als een vorst brengende noordooster. Hij rukt en trekt aan je jas en jaagt venijnig door openstaande kieren naar binnen. Fris is het, zo langs het strand te lopen, maar fijn. Gevarieerder dan ooit is de zee door de wilde tuimeling der brandingsgolven en de zich tot den horizon uitstrekkende deining. Daarboven de dreigende bonkige luchten, elkaar opvolgend in eeuwigdurende variatie. Door spleten en scheuren in de wolken schieten bundels zonlicht, grillige en geheimzinnige lichtcontrasten tevoorschijn toverend. Langzaam schuiven de zonplekken langs de duinenrij of leggen zich over het water om even later weer te verdwijnen en dan op een nieuwe plaats te-

Zilvermeeuw

(Foto ontleend aan het Verkade-album "Texel")

voorschijn te springen. Het schuim, ontstaan door het neerdonderen der golven op elkaar, licht als een lang wit lint langs de golflijn. Telkens maken als ze rustig voor je op het strand zitten of zich van die witte floddervlokken los en rollen voort over het strand, kleiner en kleiner wordend tot ze geheel verdwijnen.

Meeuwen zwenken en krijsen boven het woelige water in grote aantallen en zijn buitengewoon levendig; er is zeker heel wat te halen. Veel kokmeeuwen, stormmeeuwen en zilvers warrelen boven de golven en mooi kun je hier jongen en ouden onderscheiden. De jongen van storm- en zilvermeeuwen vallen door hun bruin vlekkelig kleed al direct op. Van de kokmeeuw zijn ze wat lastiger te herkennen, die hebben alleen maar veel bruin aan de vleugels, maar dit en de zwarte staartzoom maken toch dat ze duidelijk van de ouden verschillen. Het is een interessante, maar vrij lastige sport om die meeuwen in alle kleden en overgangen van elkaar te leren onderscheiden en het duurt jaren voor je daar enigszins in thuis bent. Daar zijn zilver- en mantelmeeuwen, die pas in hun vierde jaar volwassen worden en iedere zomer en winter overgangen naar het kleed der oude vogels vertonen. Hoe ouder ze worden, hoe lastiger het wordt ze te herkennen en vogels in hun derde jaar zijn in het vrije veld praktisch haast niet meer van volwassen vogels te onderscheiden. De kokmeeuw heeft in haar tweede, de stormmeeuw in haar derde levensjaar het volwassen kleed. Heeft men de vogels in de hand, dan lukt het nog wel eens om ook de vogels van die jaren te herkennen, maar buiten vallen de zeer kleine verschillen haast nooit meer op. Zo ziet men nogal wat variatie en iemand, die er op let, heeft daardoor genoeg afwisseling om zich op een strandwandeling niet te vervelen.

Maar is het gelukt daar eenmaal achter te komen, dan ben je niet tevreden gesteld met het herkennen van de verschillende meeuwen, die onder goede verlichting op ooghoogte langs vliegen, maar wil je ook de vogels herkennen als ze op strak uitgespannen wieken hoog boven strand en duin zich met de sterke wind laten meedrijven. Hierbij helpen geen grote verschillen, noch kleur en vorm van de kop en ook de tekening van de vleugelbovenkant, die anders zo bruikbaar is, kan men dan niet zien. Nu komt het aan op vliegbeeld, staartvorm en vooral de kleurverdeling op den onderkant van de vleugels. Het lastige is dat men die in gewone omstandigheden zo weinig te zien krijgt en men om er achter te komen scherp moet opletten en nauwkeurig waarnemen. Daar komt er één aangezeild, nader en nader, over je heen en meteen is hij al weer een heel eind weg. Het was een zilvermeeuw, de vleugelonderkant was erg licht

van kleur, alleen aan de voorkant van de vleugeltop zag ik een dun zwart streepje. Lettend op de meeuw, die nu aan komt schieten, zie je dat het zwart aan de vleugeltoppen zich veel verder uitbreidt, dat is een stormmeeuw geweest. Zeilen ze naast elkaar voort, dan kan men ook het grote verschil wel zien. Bij de kokmeeuw zijn de uiteinden van de vleugels niet zwart maar donkergrijs en dat strekt zich ook verder uit dan het zwart bij de stormmeeuw. De mantelmeeuw ten slotte kan men onderscheiden door dat het de indruk geeft of langs de gehele vleugelachterkant een donkere band loopt; alleen het uiterste randje is weer wit. Menig genotvol ogenblik heb ik zo doorgebracht, trachtend de meeuwen te herkennen als ze zo hoog boven me voortgejaagd werden door de wind, herhaaldelijk me vergissend of in onzekerheid verkeren, maar altijd in bewondering voor hun weergaloos elegante vlucht.

Intussen zijn we al een flink stuk langs het strand voortgewandeld en hebben onwillekeurig wel eens naar de vloedlijn gekeken of daar tussen het aanspoelsel geen stormslachtoffers liggen. Voorlopig vinden we wel een paar kisten uit Ceylon, wat flessen, enige schoenen, rieten matten en een uitgedropen busje fietslak, maar geen vogels. Dan ineens ligt daar als een verformfaaid vod een zeekoet, met grote, donkere teervlekken op de witte borst. Weldra vinden we er meer, ook alken, die eveneens een wit-zwart verenkleed hebben, maar direct te kennen zijn aan hun hoge zijdelings samengedrukte snavel. Na 4 km hebben we zes zeekoeten, twee alken en twee meeuwen gevonden, allen met door teer besmeurde veren. Een paar jaar geleden was het aantal teerslachtoffers ontstellend hoog, maar de laatste tijd is dat gelukkig weer verminderd. De oorzaak is, dat de schepen, die met olie gestookt worden, de afvalproducten daarvan in zee buiten boord pompen. Hierdoor ontstaan grote velden van een teerachtige substantie, die een groot gevaar opleveren voor de in zee zwemmende vogels. Komen deze in zo'n veld terecht, dan plakken hun veren in bossen aan elkaar en door koude of verdrinking komen ze om. Vroeger werd die olie al direct buiten de havens in zee gepompt en daar het grootste deel der vogels zich dicht bij de kust ophoudt, waren de gevolgen dan ook onrustbarend. Nu mag dat pas op een bepaalde afstand van de kust gebeuren en eist die olietokerij minder slachtoffers. Toch richten die velden nog schade aan, vooral ook omdat de golfslag weinig vat op hen heeft en ze zo lang blijven samenhangen.

Vogelcursus voor beginners 2020

De cursus bestaat uit vijf theorielessen en vijf excursies. In deze cursus leer je vogels te herkennen en hun gedrag beter te begrijpen. We beginnen met stadsvogels en breiden dit uit naar vogelsoorten en families die je in de omgeving van Amsterdam tegen kunt komen. Ook wordt uitgelegd op welke manier je de vogelgids kunt gebruiken bij het determineren van de vogels die je hebt waargenomen.

Programma:

Dinsdag 25 februari, 20.00–22.00 uur

Theorie

Zondag 1 maart, 10.00–12.30 uur

Excursie

Dinsdag 3 maart, 20.00–22.00 uur

Theorie

Zondag 8 maart, 10.00–12.30 uur

Excursie

Dinsdag 24 maart, 20.00–22.00 uur

Theorie

Zondag 29 maart, 10.00–12.30 uur

Excursie

Dinsdag 21 april, 20.00–22.00 uur

Theorie

Zondag 26 april, 10.00–12.30 uur

Excursie

Dinsdag 28 april, 20.00–22.00 uur

Theorie

Zondag 3 mei, 10.00–12.30 uur

Excursie

Dinsdag 12 mei, 20.00–22.00

inhaal theorie datum

Zondag 17 mei, 10.00–12.00 uur

inhaal excursie datum

Docent:

Yigal Shimshon, yigal@shimshon.nl

Plaats:

De theorielessen worden gegeven op Ite Boeremastraat 1 (voormalig WG-terrein) bij de Natuurfontein. De startpunten van de excursies worden tijdens de cursus bekend gemaakt.

Kosten:

€ 45,00 voor leden van het IVN

€ 60,00 voor niet leden

Bijkomende kosten:

- ANWB vogelgids van Europa. Een nieuwe gids kost rond € 35. (Bij gezamenlijk aanschaffen wellicht 10% korting mogelijk).

- Een goede verrekijker wordt aanbevolen voor de excursies en om in eigen tijd te oefenen. Een voorbeeld van een goede kijker is de Bynolyt Stork wpr 8x42 welke rond de € 200 kost.

Voor gezamenlijk inkopen ANWB vogelgids met korting en/of indien de aanschaf van een kijker bezwaarlijk is, neem dan contact op met de cursusleider.

Aanmelden cursussen

1. Je wordt verzocht je aan te melden door het sturen van een e-mail naar de penningmeester Ben de Graaf, penningmeester@ivnamsterdam.nl, met een CC aan de cursusleider (yigal@shimshon.nl). Op die manier is zowel de penningmeester, die moet toezien op de betaling van het cursusgeld, als de cursusleiding geïnformeerd.

In de e-mail vermeld je:

- Je naam, adres en woonplaats;
- Of je al dan niet lid of donateur bent van IVN Amsterdam. Als je lid of donateur bent van een andere IVN-afdeling, heb je ook recht op het lagere tarief. Geef dan wel aan van welke afdeling je lid of donateur bent!
- Vermelding van je (mobiele) telefoonnummer i.v.m. de excursies die verbonden zijn aan de cursus. Er kunnen op de dag van de excursie omstandigheden zijn waardoor het beter is om de excursie te verzetten!

2. Tegelijk met je aanmelding maak je het cursusgeld over op IBAN: NL81 INGB 0004 7406 01 t.n.v. IVN Amsterdam o.v.v. de cursus waar je voor betaalt én je naam.

Let wel: je aanmelding is pas definitief als je

- je hebt opgegeven per e-mail met vermelding van de gevraagde gegevens en
- het cursusgeld is ontvangen op de bankrekening van IVN Amsterdam.

Als je alleen het cursusgeld overmaakt maar je niet aanmeldt, kunnen wij geen contact met je opnemen. Dan wordt het cursusgeld per omgaande teruggestort en kun je niet aan de cursus deelnemen.

Mocht je zelf besluiten toch niet deel te nemen, dan wordt het betaalde cursusgeld (met aftrek van eventueel gemaakte kosten) tot één week van tevoren volledig teruggestort. Indien je later besluit niet deel te nemen, dan kunnen wij een bedrag van maximaal vijf euro inhouden (administratiekosten).

Excursies IVN Amsterdam

IVN publieksexcursies worden gegeven door ervaren natuurgidsen, zowel voor leden als niet-leden. Amsterdammers ontdekken op deze manier vaak onbekende kanten van de stadsnatuur dichtbij huis.

Gratis deelname. Vrijwillige bijdrage welkom. Voor meer informatie kijk op www.ivn.nl/amsterdam of neem contact op met de excursieleider. Aanmelden is niet verplicht, maar wel praktisch. Het is raadzaam om voor elke excursie even te kijken of te informeren of deze doorgaat. Dan komt u niet voor niets.

IVN geeft ook excursies op maat voor bedrijf, school of familie uitje. Kosten € 75,- per excursie.

🕒 = Tijd - ➡ = Start - ⓘ = Info

Zondag 5 januari

Beatrixpark. Winterkenmerken en winterbloeiers

De natuur lijkt nu volledig in winterslaap te zijn... of houdt ze alleen maar even de adem in voor het nieuwe seizoen? Op deze wandeling gaan we loofbomen herkennen als ze niet in blad staan. Waar moet je op letten? Misschien zien we ook al de eerste winterbloeiers.

- 🕒 14.00-15.30 uur
- ➡ Parkingang Diepenbrockstraat, tegenover de Herman Heijermansweg
- ⓘ Henk Wolters en Mien Vermue, henk.snezana@kpnmail.nl, 020-6644506

Winterakoniet

- Februari -

Zondag 2 februari

Beatrixpark. De dagen lengen

Nog steeds is het volop winter, maar de dagen gaan al wat lengen en er komt een beetje leven in de brouwerij. Vaak meer dan menigeneen denkt. We gaan kijken welke verrassingen het park voor ons heeft.

- 🕒 14.00-15.30 uur
- ➡ Parkingang Diepenbrockstraat, tegenover de Herman Heijermansweg
- ⓘ Henk Wolters en Mien Vermue, henk.snezana@kpnmail.nl, 020-6644506

Zaterdag 8 februari

Wandeling in Amstelpark

Laat je gidsen en beleef de natuur van het moment, het is altijd net even anders dan je zou verwachten. Houd daarbij vragen, opmerkingen en ervaringen niet voor je, samen weet je meer, zie je meer en ontdek je meer.

- 🕒 11.00-12.30 uur
- ➡ Hoofdingang Amstelpark, Europaboulevard
- ⓘ Gert Snoei, 020-4922366. Alleen op excursiedag: 06-10683729, gertsnoei@hetnet.nl

Zaterdag 15 februari

Wandeling in Frankendaal

Laat je gidsen en beleef de natuur van het moment, het is altijd net even anders dan je zou verwachten. Houd daarbij vragen, opmerkingen en ervaringen niet voor je, samen weet je meer, zie je meer en ontdek je meer.

- 🕒 11.00-12.30 uur
- ➡ Hoofdingang Frankendaal, Middenweg
- ⓘ Gert Snoei, 020-4922366. Alleen op excursiedag: 06-10683729, gertsnoei@hetnet.nl

Zaterdag 29 februari

Wandeling in Flevopark

Laat je gidsen en beleef de natuur van het moment, het is altijd net even anders dan je zou verwachten. Houd daarbij vragen, opmerkingen en ervaringen niet voor je, samen weet je meer, zie je meer en ontdek je meer.

- 🕒 11.00-12.30 uur
- ➡ Verzamelen bij de ingang van het Flevoparkbad (eindhalte tram 3 en 14)
- ⓘ Gert Snoei, 020-4922366. Alleen op excursiedag: 06-10683729, gertsnoei@hetnet.nl

Vrije Geer

- Maart -

Zondag 1 maart

Beatrixpark. Katjes en knoppen

Bloei en bestuiving beginnen op gang te komen. De hazelaar en de els zijn er altijd vroeg bij en de anderen laten niet lang op zich wachten. Welke soorten worden bestoven door de wind en welke door insecten?

- 🕒 14.00-15.30 uur
- ➡ Parkingang Diepenbrockstraat, tegenover de Herman Heijermansweg
- ⓘ Henk Wolters en Mien Vermue, henk.snezana@kpnmail.nl, 020-6644506

Zondag 15 maart

Rondwandeling natuurpark Vrije Geer

Laat je verrassen door dit overgebleven stukje veenweide in Nieuw-West. Merken we aan de planten en dieren in de Vrije Geer dat de lente eraan komt?

🕒 11.00-12.30 uur

- ➡ Zuidingang natuurpark Vrije Geer, bij het informatiepaneel aan de weg Vrije Geer, tussen Ditlaar en de Osdorperweg
- ① Ineke Deckers en Juultje Joosten, natuurexcursie@hotmail.nl

Zondag 29 maart

Wandeling in Amstelpark

Laat je gidsen en beleef de natuur van het moment, het is altijd net even anders dan je zou verwachten. Houd daarbij vragen, opmerkingen en ervaringen niet voor je, samen weet je meer, zie je meer en ontdek je meer.

🕒 11.00-12.30 uur

- ➡ Hoofdingang Amstelpark, Europaboulevard
- ① Gert Snoei, 020-4922366. Alleen op excursiedag: 06-10683729, gertsnoei@hetnet.nl

- April -

Zondag 5 april

Beatrixpark. Bloei en bladontluiking

De lente is nu echt begonnen. De knoppen zijn goed aan het uitlopen en er verschijnen steeds meer blaadjes en bloemen. In het park is hier al heel veel van te zien.

🕒 14.00-15.30 uur

- ➡ Parkingang Diepenbrockstraat, tegenover de Herman Heijermansweg
- ① Henk Wolters en Mien Vermue, henk.snezana@kpnmail.nl, 020-6644506

Excursies IVN Amstelveen

Zondag 12 januari 2020 10:00 uur
Natuurexcursie door de Middelpolder

Zondag 9 februari 2020 10:00 uur
Natuurexcursie bij de Amstelveense Poel

Zondag 8 maart 2020 10:00 uur
Natuurexcursie over Westeramstel

Voor meer informatie en excursies IVN Amstelveen in de komende maanden:
www.ivn.nl/afdeling/amstelveen/activiteiten

Activiteiten KNNV Amsterdam

zaterdag 25 januari 2020 10:35
Vogelexcursie zee- en kustvogels naar de Zuidpier van IJmuiden

zaterdag 15 februari 2020 20:00
Lezing: 'De grote overtocht'

vrijdag 21 februari 2020 10:00
Sneeuwklokjeswandeling in het Amsterdamse bos

zaterdag 22 februari 2020 11:00
Knoppenexcursie in het Beatrixpark

zaterdag 7 maart 2020 10:00
Vroege stinsenplantenwandeling in de heemparken Amstelveen

Voor meer excursies en informatie KNNV Amsterdam in de komende maanden: www.knnv.nl/amsterdam

- Partners van IVN Amsterdam -

natuurfontein
groene buitenspeelorganisatie

Natuurfontein biedt kinderopvang aan waarbij kinderen zoveel mogelijk buiten zijn, in de (stads)natuur. Ze ontdekken de stad, ervaren de stadsnatuur maar ontdekken ook zichzelf, hun eigen 'natuur'. We streven ernaar dat de kinderen prachtige jeugdherinneringen overhouden aan hun tijd bij Natuurfontein.

Voor meer informatie:
Natuurfontein WG Terrein B.V.
Ite Boeremastraat 1, 1054 PP Amsterdam
Tel: 020-7701603

EDEL
catering

www.edelcatering.nl
06 4176 7716
Wij bezorgen ook in Amsterdam

Biologische catering

Edel Catering bereidt alle producten vers met eerlijke, 'edele' grondstoffen. Bij het samenstellen van de gerechten wordt zoveel mogelijk uitgegaan van ambachtelijke en/of biologische producten, met aandacht en zorg bereid.

-*-

Verenigingsgegevens

Lidmaatschap tarieven per kalenderjaar

Leden:	€ 24,-
Leden met stadspas (groene stip):	€ 18,-
Gastleden:	€ 12,-
Bestaande huisgenootleden:	€ 4,-
Bestaande donateurs:	€ 22,-
Bestaande donateurs met stadspas (groene stip):	€ 16,50

CONTACTADRES SECRETARIAAT LEDENADMINISTRATIE Doorgeven wijzigingen IVN Amsterdam

Per email: penningmeester@ivnamsterdam.nl

Per post: Eastonstraat 21, 1068 HZ Amsterdam

Een **lid** heeft recht op:

4x per jaar het afdelingsblad 'de Groenbewuste Amsterdammer', het landelijke kwartaalblad 'Mens en Natuur'; korting op IVN-cursussen, stemrecht op de algemene ledenvergadering, aanvullende WA-verzekering (schade aan derden) tijdens begeleiding van IVN-activiteiten, korting bij activiteiten van andere IVN-afdelingen.

Een **gastlid** is al eerder lid geworden van een andere afdeling.

Als **huisgenootlid** heeft u dezelfde privileges als een lid, maar krijgt u geen post toegestuurd.

Als **donateur** krijgt u ons afdelingsblad 'de Groenbewuste Amsterdammer' en korting op IVN-cursussen.

Digitale nieuwsbrief

Wilt u een wekelijkse update van groene activiteiten, projecten en nieuws (w.o. van IVN Amsterdam) ontvangen per mail? Meldt u dan aan op www.buurtgroen020.nl en u ontvangt automatisch de wekelijkse nieuwsbrief.

Sociale media:

Website: www.ivnamsterdam.nl of www.ivn.nl/amsterdam

Facebook: www.facebook.com/IVN.Amsterdam

Twitter: [@IVNAdam](https://twitter.com/IVNAdam)

Bestuur:

Voorzitter	Paul de Dooij	06-14159611	p.dedooij@gmail.com
Secretaris	vacature		
Penningmeester/Ledenadministratie	Ben de Graaf	020-6192847	penningmeester@ivnamsterdam.nl

Verenigingsinformatie:

ING Bankrekening	NL81 INGB 0004 7406 01 t.n.v. IVN Amsterdam
Ledenadministratie	Zie kader rechtsboven
Locatie Natuurfontein	Ite Boeremastraat 1, 1054 PP Amsterdam (op het terrein van het voormalig Wilhelmina Gasthuis)
Webmaster	Ellen Verbraak, webmaster@ivnamsterdam.nl

Contactpersonen werkgroepen:

Publieksactiviteiten			
Cursussen	Ben de Graaf (a.i.)	020-6192847	b.c.degraaf@kpnmail.nl
Excursies	Ineke Deckers (a.i.)	020-6971998	groenbewuste020@gmail.com
Kinderactiviteiten	Paul de Dooij	06-14159611	p.dedooij@gmail.com
Ouderenactiviteiten	Paul de Dooij (a.i.)	06-14159611	p.dedooij@gmail.com
Communicatie			
PR en communicatie	Paul de Dooij	06-14159611	p.dedooij@gmail.com
Redactie GBA	Ineke Deckers	020-6971998	groenbewuste020@gmail.com
Locatie Natuurfontein			
Planning en reserveringen	Ben de Graaf	020-6192847	b.c.degraaf@kpnmail.nl
Overige werkgroepen / moestuinen			
Wergroep Diemen	Carry Pot	020-6902283	ce.pot@planet.nl
Prinses op de erwt	Dorus de Jongh	020-6633743	dorusdejongh@chello.nl
Sweetgrass in de Polder	Rowin Snijder		lecompostier@gmail.com
De Harmonie	Sara Wessemius		sara.wessemius@outlook.com

Lijkt het je leuk mee te doen?

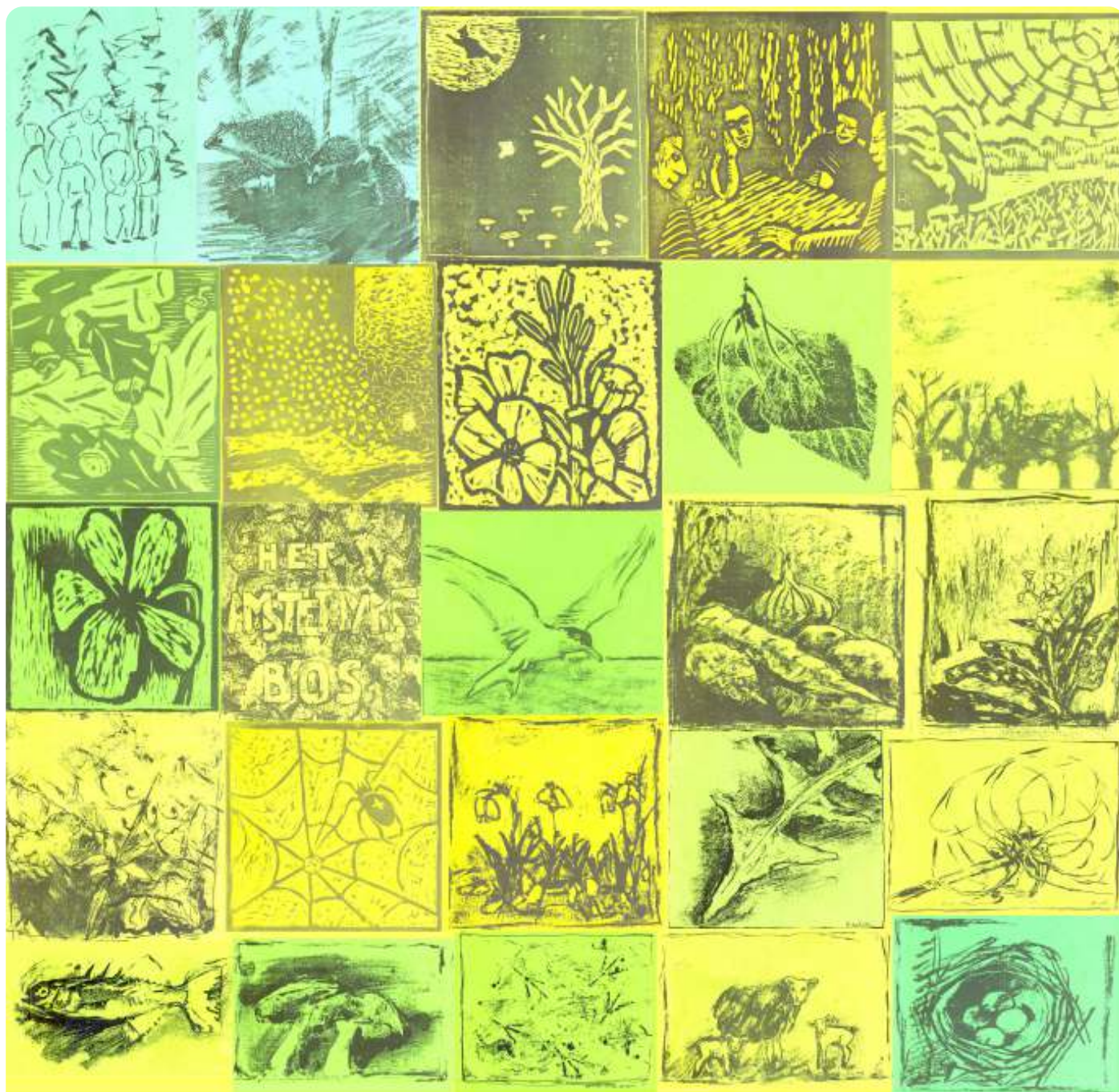
Meld je aan bij de coördinator van de werkgroep waar je belangstelling voor hebt of reageer op een vacature. Openstaande vacatures van IVN Amsterdam kun je vinden via de Vacaturebank van de Vrijwilligerscentrale Amsterdam (www.vacaturebank.vca.nu) onder de trefwoord IVN.

Actief zijn voor IVN Amsterdam wordt beloond

Als je als lid actief wordt, waarderen wij deze inzet. Je kunt gebruik maken van een jaarlijks persoonlijk opleidingsbudget ter waarde van € 50 (bijvoorbeeld om cursussen te volgen of een lezing bij te wonen). Verder mag je deelnemen aan het zomeruitje voor actieve leden alsmede belonen wij het met een eindejaarpresentje ter waarde van € 25. Ook kunnen actieve leden deelnemen aan (kennis)netwerken van groene organisaties in Amsterdam en begeleiding krijgen via de beroepsorganisatie van IVN.

INDIEN ONBESTELBAAR: IVN AMSTERDAM, EASTONSTRAAT 21, 1068 HZ AMSTERDAM

GBA Voorplaten 1990 - 1998 van kunstenaar Hans de Raad.